

Technika má zlaté dno

Petra Mašková

Autoři:

- Mgr. M. Haasová
- Mgr. A. Maříková
- Ing. P. Mašková
- Ing. M. Škouda
- Mgr. I. Tomášková
- Ing. P. Vlček
- Ing. J. Gruber
- M. Křížová
- M. Lonkots
- L. Prexlová

Dne 19. října 2023 se uskutečnil již 11. ročník soutěže „Technika má zlaté dno“. Soutěž se konala ve společenském sále SOU elektrotechnického, Plzeň. Tým tvořili dva žáci střední školy a dva žáci partnerské základní školy. Naši školu reprezentovali žáci 4. ročníku oboru Mechatronika ve složení Jakub Rollinger a Jan Philippe Franke a spolu se žáky partnerské školy (ZŠ Štěnovice – Veronika Kubínová a Jan Pešek) se umístili na 4. místě v kategorii Střední odborné školy.

Své síly v technických znalostech (montáž výrobku ze stavebnice Merkur a Boffin) v soutěži poměřilo celkem 17 soutěžních týmů ze škol z celého Plzeňského kraje.

Úkolem čtyřčlenných soutěžních týmů bylo sestavit funkční delta manipulátor „Tripod“. Na splnění zadání měli účastníci časový limit 4 hodiny a k dispozici jim byli odborní poradci a pomocný tým složený z pedagogů a žáků SOU elektrotechnického Plzeň.

Soutěže se zúčastnilo celkem 68 žáků, týmy jsou vždy rozděleny do tří kategorií, a to gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště. Naši žáci obsadili v kategorii Střední odborné školy 4. místo. Na soutěž dohlížela hodnotící komise složená ze zástupců Krajského úřadu Plzeňského kraje, Západočeské univerzity v Plzni a Elektrotechnického cechu Plzeňského regionu, která soutěžícím přidělovala body podle předem stanovených kritérií. Vítězové si pak z rukou zástupců Plzeňského kraje jednotlivě převzali diplomy a poukázky na nákup elektroniky v hodnotě 4 000 korun (1. místo), 3 000 korun (2. místo) a 2 000 korun (3. místo), 1 000 korun (zvláštní cena komise) a ostatní pak dárkové tašky s upomínkovými předměty.

Uvnitř tohoto vydání:

Technika má zlaté dno	1
CNC programování mladých strojařů	2
Umělá inteligence je budoucnost	2
Ad umělá inteligence	3
Den otevřených dveří Škoda JS a.s.	4
Exkurze – firma Streicher, Štěnovice	5
Jazykové-pedagogicko-ekologický kurz	5
Ohlédnutí za 21 ročníky oboru Informační služby	6
Mapování architektury plzeňských škol	7
Země nejen archivního vína 2	7

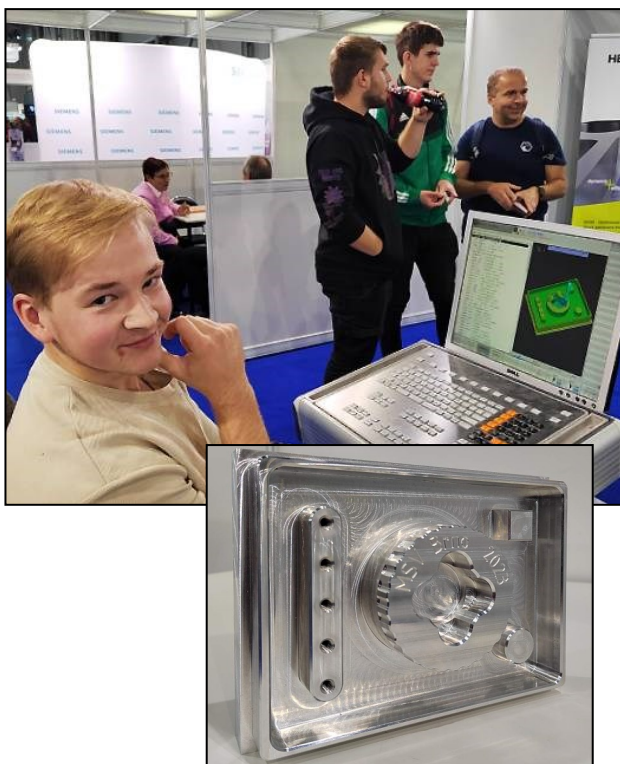

CNC programování mladých strojařů

Martin Škoula

Ve dnech 10. – 11. 10. 2023 jsme se zúčastnili soutěže mladých strojařů v programování CNC obráběcích strojů v rámci strojírenského veletrhu v Brně.

Žáci třídy 4MS Ondřej Hrách a Tomáš Bacík

soutěžili v kategorii programování frézování v systému HEIDENHAIN. Z devíti zúčastněných v dopoledním programu se Ondřej Hrách umístil na pěkném druhém místě.

Ve zbytku času jsme obdivovali vymoženosti moderních technologií v oblasti strojírenství.

Umělá inteligence je budoucnost

Marek Loukota, 2EP

Umělá inteligence je budoucnost? Ano, ano i to je jedna ze spousty věcí, kterou se dozvěděla třída 2EP, jež si díky společnosti Naše firmy s názvem „Projektový den s AI“ rozšířila obzory, co se týče práce s umělou inteligencí, ať už ve svém nebo i mimo svůj obor.

Dostali jsme stejně jako v minulém projektu od NVIAS možnost zrealizovat svého týmového ducha

a projevit svůj smysl pro marketing při vymýšlení jak a čím bychom za asistence AI mohli pomoci lidem všech skupin i věkových kategorií. Moc zajímavou součástí zároveň byla i možnost naprogramovat si vlastního chatbota.

Ve spolupráci s Robinem Jaššem ze společnosti NVIAS a jeho dvěma mladými pomocníky Tomáši jsme měli šanci prožít vskutku poučný a zároveň zábavný den.

A co vy? Už jste se zajímali o umělou inteligenci?

Ad umělá inteligence...

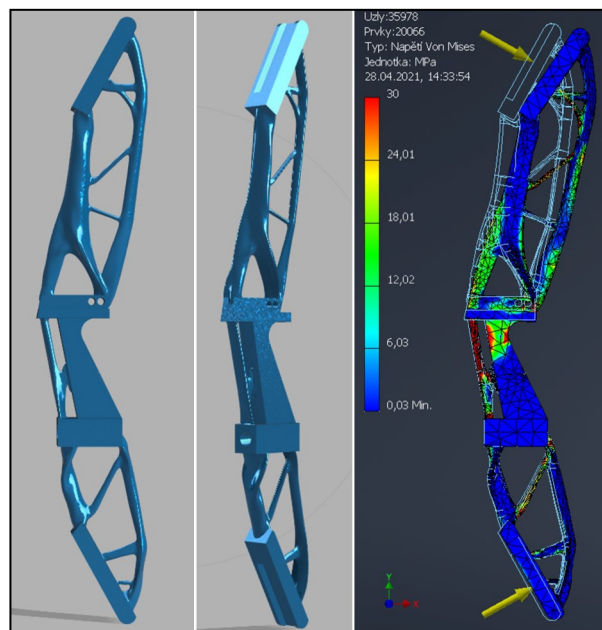
Josef Gruber

Vypadá to, že kdo ještě nepoužil „umělou inteligenci“, je na stromě za opicemi. Stává se z ní takřka jedno ze zaklínadel současné doby, přičemž se většinou jedná pouze o jeden její segment. Prvky umělé inteligence totiž bez humbuku používáme už dlouho, ani to nevíme. Přiznám se, že mi označení „inteligence“ na tomto místě nevoní, dělá to na mě dojem promyšleného marketingového tahu, kterým sami sebe trochu degradujeme. Otázkou je, jak jinak „TO“ nazvat. Samozdokonalující se vyhledávač? Variabilní zpracovatel velkých dat? Pravda, to jsou skoro obrozenské „nosočistopleny“. Tedy inteligence.

Inteligence je jedním z pojmů, kterým každý rozumí, dokud je nemusí vysvětlit. „Inteligenci kvocient“ se snaží inteligenci měřit, ale je to vůbec měřitelná veličina? Je inteligentní ten, kdo vyřeší řadu matematických, geometrických a logických úloh? Spočívá „inteligence“ ve zmíněném variabilním zpracování ohromného množství dat a bleskurychlé statistice? Je „inteligentní“ programátor umělé inteligence, který na dálnici jede ve 130 pár metrů za vámi a nadává, protože ho brzdíte, neboť se před vámi honí dva stejní blbci v nákladácích? Léty jsem dospěl k názoru, že podstatnou, ne-li nejpodstatnější složkou inteligence, té lidské, jsou empatie, etika, emoce a nepostižitelná fantazie spojující to (mnohdy „nepotřebné“), co je uloženo v podvědomí. Někteří umělci říkají: „Oni mi to poslali shůry“ a Max Planck tvrdil, že vzorec pro energetické kvantum viděl ve snu. Pokud jednou dosáhne technický systém opravdu lidských vlastností, obávám se, že začne rozhodovat o tom, jestli vůbec má splnit úkol, který jste mu zadali, protože mu nebude připadat dostatečně smysluplný, a když to doženu do extrému, zda má vůbec smysl brát v potaz „chybu v systému“, která si říká člověk. Je reálné splnění Asimovova zákona robotiky, že se robot nikdy nesmí postavit proti člověku? Když se vytrvale staví jeden zabeďněný člověk proti druhému, neustále je nadužíváno slovo „boj“, vládci porušují společenskou smlouvu, žijeme v době pragmatického klientelismu, lobbingu, korupce, bezskrupulózního vytáčení a lhaní, válek a modlíme se k „růstu růstu“? Bude samoučící se „inteligentní“ stroj morálnější (a tedy na základě čeho, protože se jedná o pouhé zpracování dat, vytvořených lidmi, nikoli o etiku, přirozené právo a filozofické kategorie)? Jde o to, zda tvůrci tzv. „umělé inteligence“ nevidí pouze řešení technického problému a mají na zřeteli také jiné aspekty. Když se ptali geniálního německého fyzika Wernera von Heisenberg, zda nemá morální problém s konstrukcí jaderné bomby pro nacisty, řekl něco ve smyslu: „Jaká morálka, tohle je věda a jak krásná“. Připomíná mi to jednoho veterána české politické scény...

Nicméně není úniku a já nejsem žádný „luddita“, vyzkoušel jsem si aspoň Edge Copilot (vygeneroval mi docela slušnou přípravu na hodinu), ale texty si dosud

píšu raději sám a poměrně snadno, neboť si připadám dostatečně gramotný, a fotky taky dělám sám. Jestli se dožiju nutnosti radikálně změnit styl práce, nevím, ale nebráním se vývoji. Historie se totiž opakuje. Mám slušně vycvičenou paměť (i když ji podle některých pomýlenců nepotřebuji), rád si dodnes počítám na logaritmickém pravítku, ale praktický smysl to nemá (kalkulačky a počítač). Rád jsem rýsoval rýsovacím perem, ale praktický smysl to nemá (CAD technologie a ústup výkresů). Ale! Jsem rád, že jsem těmito fázemi prošel, protože formují určité dovednosti, přístupy a způsob myšlení (i v tom spočívá vzdělání, skoro námět na další článek...). Škola má totiž nejen funkci informativní, ale také formativní, není to pouhý rekvalifikační kurz. Mnoho lidí si podle všeho mylně myslí, že budou mít jednodušší život, protože za ně bude pracovat „umělá inteligence“. Pravdou je opak – budou se muset mnohem více vzdělávat, neboť ubude rutinních činností (někteří lidé mají problém zformulovat gramotnou větu – zformulují relevantní zadání pro „umělou inteligenci“?). Co bude s těmi, kteří to nezvládnou a bojí se, možná oprávněně, nevím. Myslet si, že takový člověk není dostatečně hodnotný, je hloupost – viz výše. Ale nevím. Už dnes je velmi náročné některé jedin-

ce, i dospělé, ke vzdělávání (ne k získání papíru) namotivovat.

Jeden prvek tzv. „umělé inteligence“ používám při pokusech s generativním designem – podrobněji jsem o něm ve zpravodaji už pojednal. Výsledkem jsou mnohdy organické struktury připomínající větve stromu (příroda ty toky napětí vyřešila už dávno), ale při zadaných požadavcích na výrobu to může být i konvenčně vyráběná součást, nicméně navržená s maximální úsporou materiálu a hmotnosti. Řešení nevyjde jedno, mohou jich být desítky, úkolem konstruktéra je vybrat to optimální.

Ukázky generativního designu: madlo sportovního luku (v textu — součást maturitní práce), díly motocyklu (úlohy inspirované Autodeskem), polička do koupelny (běžné materiály, jistě je máte doma – tvrzené sklo, carrarský mramor, titan...).

A propos, víte, co byl luddismus, který má i dnes své následovníky? [Luddité – Wikipedie \(wikipedia.org\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Luddit%C3%A9)

Den otevřených dveří Škoda JS a.s.

Iveta Tomášková

V pátek 6. října třída 4STA v doprovodu třídní učitelky Mgr. Ivety Tomáškové navštívila v rámci dne otevřených dveří dvě výrobní lokality společnosti Škoda JS a.s., Bolevec - Orlík a Reaktorovou halu.

V těchto lokalitách měli žáci možnost prohlédnout si nejen areál a výrobu v plném provozu, ale také dozvědět se více o tom, jak se provádí servis a údržba jaderného zařízení či, kde se vyrábí jednotlivé kompo-

ty do jaderných elektráren. Velmi zajímavá byla také komentovaná prohlídka zkušebny a velínu.

V prostorách lokality Bolevec se nacházela jednotlivá stanoviště s dalšími informacemi a ukázkami tahových zkoušek a defektoskopie, ukázkou výroby grafitového těsnění či ukázkou 3D tisku a 3D skenu. Naši studenti také podpořili dobrou věc pro Nadaci ČEZ, když se pořádně zapotili při charitativní jízdě na cyklotrenažéru.

Exkurze – firma Streicher, Štěnovice

Michala Haasová

V pátek 23. června 2023 se uskutečnila exkurze pro studenty SPŠ strojnické a SOŠ profesora Švejcara do firmy STREICHER, spol. s r. o., která sídlí ve Štěnovicích a je dceřinou společností nadnárodní skupiny STREICHER se sídlem v Deggendorfu.

Společnost se zabývá strojírenskou výrobou a také výstavbou inženýrských sítí. V oblasti strojírenství se zaměřuje především na výrobu vakuových zařízení a jejich součástek pro různá odvětví průmyslu, např. po-

travinářský, chemický či farmaceutický průmysl. Nejedná se přitom jen o samotnou výrobu těchto zařízení, ale také o jejich prvotní vývoj a konečnou montáž.

Exkurze začala představením společnosti STREICHER, při kterém jednatel společnosti a ředitel strojírenské divize pan Jiří Lopata seznámil studenty s činností společnosti a jednotlivými divizemi. Poté následovala prohlídka jednotlivých výrobních hal, kde studenti mohli sledovat průběh celého výrobního procesu s odborným komentářem. Kromě toho byli studenti informováni o možnosti absolvování odborné praxe přímo ve firmě.

Jazykově-pedagogicko-ekologický kurz

Magdaléna Křížová, Lucie Prexlová (2PLH)

Od 9. do 13. října se třída 2PLH zúčastnila pedagogického kurzu s jazykovým zaměřením, který se konal na kozi farmě v Chodovské Huti poblíž Mariánských Lázní. Byli jsme ubytováni ve staré škole, ze které je dnes penzion Škola ráj. Naším pedagogickým dozorem byly paní učitelky Hrabáková a Benešová. Celý týden byl plně zorganizovaný, takže na nudu nezbyval čas. Samotný kurz nebyl pouze o výuce, ale například jako bonus si všichni žáci mohli vyzkoušet třeba dojení koz.

Dnem příjezdu na kurz bylo pondělí. Měli jsme sraz na Hlavním nádraží v Plzni, odkud jsme se dopravili vlakem do Mariánských Lázní. Lokální doprava nás přiblížila k cíli. Po prvním obědě jsme se všichni sešli ve společenské místnosti, s hezkým krbem, kde jsme s paní učitelkou Benešovou meditovali.

Úterní dopoledne jsme strávili výukou jazyků. Odpoledne nás paní hostitelka provedla po areálu, řekla nám něco o chodu farmy a měli jsme možnost vytvořit Land Art. Ukázala nám také roztomilé králíčky, psy a kozy. Následně jsme z koziho mléka vyráběli sýr, který byl moc dobrý. Před večerí jsme se vydali na malou procház-

ku k památnému stromu.

Na středu jsme si naplánovali procházku na Cech sv. Víta, bývalé vojenské cvičiště. Všichni jsme s velkou radostí vyrazili do přírody. Šli jsme přes les, až jsme asi po cca 5 km dorazili do cíle. Ocítli jsme se v divočině. Ležel tam rybník, okolo stály stromy a polorozpadlý altánek s malou lavičkou. Na místě se nesměly chytat ryby a na souši žili jen komáři. Ani oheň jsme nemohli rozdělat, jelikož dřevo bylo mokré od deště a ranní rosy. Byli jsme odkázáni na jezení kůry ze stromů a pití vody z rybníka...

Ne, dělám si legraci. Asi po půl hodině dorazili naši hostitelé se dřevem a surovinami na buřtguláš. Vaření v přírodě tak mohlo začít! Nakrájeli jsme suroviny a začali jsme vařit. U rybníku bylo ticho a klid, takže se tam dalo úžasně relaxovat. Po jídle jsme se přesunuli do vsi Tři Sekery, kde jsme navštívili přírodní zahradu. Objevovali jsme vodní hmyz v jezírku, trhali BIO jablka a měli jsme možnost nahlédnout do muzea přírodnin.

Celý týden jsme trénovali, respektive zkoušeli, divadlo "The very hungry caterpillar", jelikož jsme byli s paní ředitelkou MŠ a ZŠ Tři Sekery Mgr. Zahálkovou domluveni na zorganizování školního divadelního představení.

Samotné vystoupení pro děti 2. a 3. ročníku nemělo pouze funkci zábavně-relaxační, ale díky samotnému příběhu jsme děti naučily anglickou slovní zásobu zaměřenou na jídlo, dny v týdnu a vývoj motýla. Divadelní představení zahrnovalo i písničku, kterou jsme si pro žáky připravili, opět v angličtině. Obojí děti moc bavilo, a tak si poté s námi vyrobili housenku, respektive ozdabu na tužku ve tvaru housenky. Vyzkoušeli jsme si zde malou pedagogickou praxi. Možná, že někteří z nás se vrátí na tuto základní školu i v době skutečných praxí – ta možnost tady totiž je. Paní ředitelka Mgr. Zahálková, shrnula naši

návštěvu těmito slovy: „...bylo nám ctí, že jste si vybrali právě naši školu. Vaši studenti byli skvělí. Naši žáci na ně budou rádi vzpomínat. Přejeme vám všem hodně pracovních i studijních úspěchů. Rádi se s vámi setkáme i někdy příště.“ Po našem prvním pedagogickém vystoupení jsme měli odpoledne opět výuku jazyků, poté jsme si udělali feedback celého týdne a dostali jsme certifikát a malou odměnu za absolvování kurzu.

Poslední ráno se nesl v duchu balení, uklízení a cestování ze Tří Seker do Plzně.

Jediné negativum, na kterém se žáci shodli, byla zima na pokojích, ale teplé oblečení vše zachránilo.

Ohlédnutí za 21 ročníky oboru Informační služby

Andrea Mařáková

Obor Informační služby byl otevřen na tehdejší Střední odborné škole Majerova, poprvé ve školním roce 2000/2001, pod názvem Knihovnické a informační systémy a služby. Škola si pak prošla změnou názvu na Střední odbornou školu profesora Švejcara a sloučením se Střední průmyslovou školou strojnickou.

Změny a úpravy názvu i vzdělávacího obsahu se nevyhnuly ani oboru samotnému. Čistě knihovnický obor s volitelným zaměřením na Zpracování dat, Knihovnictví či Archivnictví se tak stal oborem zahrnujícím odborné předměty archivnictví a knihovnictví pro všechny studenty. Obor se, bohužel, potýkal s nízkým zájmem absolventů ZŠ i jejich rodičů a škola se snažila jej modernizovat a adaptovat na aktuální vývoj v informační vědě. Od roku 2018 se upravil název oboru na Informační služby a změnila se struktura odborných předmětů se znovuootevřením předmětu zpracování elektronických dat a posílením orientace na komunikaci a mediální gramotnost. Avšak tato, z praxe velmi pozitivně přijatá změna, nerezonovala u uchazečů, takže se obor pro školní rok 2021/2022 již neotevřel.

Na škole aktuálně zůstává poslední ročník oboru IS, nutno říci, že je to ročník velmi výrazný, a že obor

patřil vždy mezi ty „akčnější“. Jistě si mnohý žák či pedagog školy vzpomene na aktivity typu: Vánoční čtení a zpívání (Vánoční infomejdan), Druháci čtou prvákům, Šifra mistra Ranganathana, Malování na chodník, Půjčovárna na chodbách či bazar knih. Na Facebooku oboru i na instagramovém profilu školy lze vidět studenty oboru na praxích, exkurzích, přednáškách, besedách, výletech či akcích školy. Z těch posledních lze třeba jmenovat pravidelnou exkurzi do digitalizačního centra EXON či prezentaci mediální databáze Anopress přímo u nás ve škole. Během celého působení obor vždy intenzivně spolupracoval s partnerskými organizacemi - knihovnami, archivy, muzei a informačními institucemi nejen v Plzeňském kraji. Studenti oboru nechyběli ani na akcích těchto partnerů - Noc literatury, Maraton čtení, Týden knihoven, Březen, měsíc čtenářů, pomáhali při vernisážích i charitativních projektech.

Oborem prošlo za těch 23 let mnoho zajímavých osobností, jak z řad pedagogů (nelze nejmenovat alespoň zakladatelku oboru PhDr. Blanku Psutkovou), tak žáků, z nichž se mnozí stali významnými osobnostmi oboru, jiní pracují v médiích, v paměťových institucích, či v komerčních firmách. I díky jejich aktivitě jsme se rozhodli 8. prosince 2023 uspořádat rozlučkové setkání pedagogů a absolventů ve Velké aule školy. Všechny příznivce oboru na ně srdečně zveme.

Mapování architektury plzeňských škol

Josef Gruber

V současné době probíhá ve Smetanových sadech v Plzni u Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje výstava mapující vývoj architektury plzeňských škol. I naše škola je zde zastoupena snímkem, který poskytl.

Dovolím si ocitovat z průvodního textu: „Předkládaná výstava sleduje vývoj tohoto stavebního typu na území města Plzně i jeho nejbližšího okolí a textem i obrazem prezentuje, jak se celospolečenské úvahy o roli a podobě vzdělávání promítaly do architektury zdejších školních budov i do urbanismu celého města“.

Asi se dopustím kacířské myšlenky, ale nemohu se zbavit dojmu, že architektura historických budov působí na děti spíše odstrašujícím dojmem. Obrovské prostory, honosné monumentální fasády, které chtěly v době vzniku působit důstojně a reflektovat „posvátnost“ vzdělávání, dnes vyvolávají nejistotu, jestli se člověk dívá na školu,

muzeum, úřad, nebo špitál. Do těchto (mnohdy temných) prostor přicházejí 6-15leté děti, pro něž jsou prostory rozměrově i stylově nepříjemné. Už římský architekt Vitruvius, autor Deseti knih o architektuře, nabádal stavitele, že určujícím faktorem jsou rozměry a dosah lidského těla.

Zkrátka používané historické budovy jsou dávno na svém zenitem. Otázku, co s nimi, samozřejmě nevyřeším, ale jsem přesvědčen, že do moderní budovy by žáci chodili mnohem raději, a pravděpodobně i učitelé. Možná by proklamovaná „modernizace vzdělávání“ měla začít právě opuštěním nostalgie po omšelých budovách z pravěku moderního vzdělávání. V roce 1996 jsem měl možnost strávit týden ve škole v Massy, pařížském předměstí (druhý snímek - [Lycée Parc de Vilgénis](#)). Tato škola nebyla vybrána náhodou, zaměřením je příbuzná té naší (dodatek pro odpůrce odborného vzdělávání). Jednalo se o celý komplex budov, spíše tedy o jakýsi kampus.

Země nejen archivního vína (Moldávie)

Díl 2: Přes Kišiněv do Podněstří (Tiraspol – hlavní město)

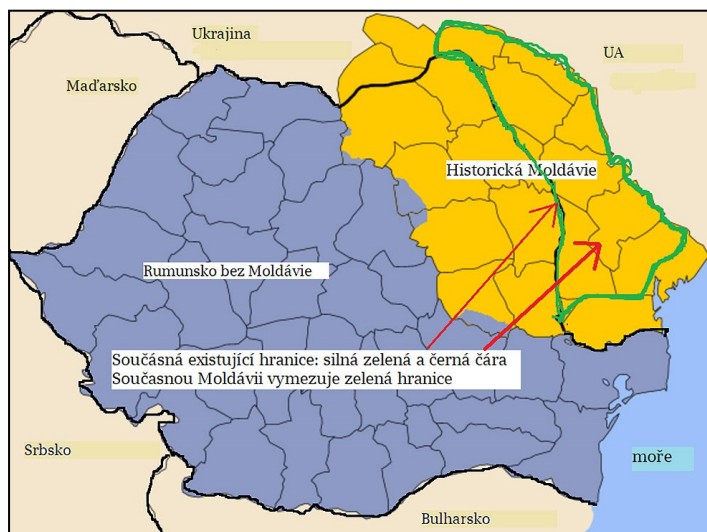
Petr Vlček

Vlak z Bukurešti vyjíždí k večeru. Jsou to lehátkové vagony „sovětského“ typu, velké, robustní a táhne je stará dieselová lokomotiva ze 40. - 50. let minulého století.

pitelně ho otevřeli, až když jsme se rozjeli, kdy se konečně zapnula i klimatizace. A tak jsme vzali, celý žízňiví, občerstvení útokem. Ochutnávali jsme moldavské a ukrajinské pivo a povečeřeli jsme výbornou hovězí polévku,

rala dveře kupé. Pak se dlouhou chvíli nic nedělo, po té přišli Rumuni a zkontrolovali pasy. Moldavané je pro jistotu vybrali k orazítkování a zadání do počítače.

Po celnické proceduře nám

Vagony stály zřejmě celý den na slunci, takže uvnitř je „slušná sauna“. Až se vlak rozjede, možná poběží klimatizace. Okna totiž nejdou otevřít.

Za lokomotivu je „agregátový“ vagon, ten bude sloužit jako pomocný zdroj energie pro soupravu.

V čas odjezdu vlak cukne a stojí. Porucha lokomotivy. A tak jsme se „saunovali“ ještě hodinu a půl. *Děžurnyj* nás ani nepustil do nádražního bufetu pro pití, které nám záhy došlo.

Jednou jste „napalubě“, tak vystoupíte až v cílové stanici. Kdyžtak je ve vlaku bufet. Pocho-

ouchenou zeleninou a kořením podle moldavských zvyků. Když bufet zavřeli, šli jsme spát.

Nad ránem nás probudili

vyměnili podvozky. Vagony rozpojili, zvedli asi 20 cm, vyndali čepy z podvozků, navázali je, odtáhli a najeli s novými širšími podvozky. Moldavské tratě mají

sovětskou normu. Jsou zastaralé, údržba zřejmě po rozpadu SSSR vážla a vážne. A tak se jezdí rychlostí okolo 50 km/h. Moldavská síť je velice řídká, provoz osobní dopravy má frekvenci podle významu tratě 2-5 vlaků za den na jeden směr. Hlavním uzlem je Kišiněv, odkud vyjíždí většina vlaků na několik směrů.

Nákladní doprava díky ukrajinské krizi stagnuje. Hlavní trať, která spojuje rumunské Iasi s Kišiněvem (po které jedeme) a po-

Tiraspol — úřad vlády

celníci. Docela hrubě. Nejprve šla řvoucí četa, která rozsvítila všechna možná i nemožná světla a hrubě otevři-

kračuje dále do podněsterského Bendery a Tyraspolu a dále na Ukrajinu, končí několik metrů od hranice s Podněstřím na kraji Bendery. Dál zejí koleje prázdnotou. Za dob SSSR se jednalo o jednu z větví Bajkalsko-amurské magistrály. Před rusko-ukrajinskou krizí tu ještě jezdily mezinárodní vlaky na Ukrajinu. Nyní má Moldávie mezinárodní železniční spojení pouze s Rumunskem.

Stodvacetkilometrová vzdálenost z Ungeni (hranice je na řece Prut) do Kišiněva nám trvala přes dvě hodiny. Přijeli jsme okolo 8 hodiny. Nádraží v Kišiněvě se pyšní velice luxusní a čistou budovou. Na to, že je celkem z uzlu vypraveno za den asi 15 vlaků, je tu až moc pokladen a personálu.

První naší cílovou destinací je Podněstří. Tím směrem jezdí pouze 2 vlaky – v 6 ráno a v 18 večer. Nechce se nám čekat celý den a tak po výměně peněz pátráme po cestě na autobusové nádraží. Mají tu nádraží tři – Sever, Centrál a Jih. Pochopitelně jsme se nestrefili a dojeli jsme na severní nádraží. Tady nám radí, že se máme přesunout na Centrál. V Kišiněvě funguje poměrně často jezdící trolejbusová a autobusová doprava, takže nebyl problém se na obě nádraží celkem snadno dopravit. V MHD funguje průvodčí, který se proplétá obsazeným vozem a prodává celkem laciné jízdenky. Místní lidé mu ukazují průkazky. Celodenní jízdenky neexistují.

Autobusová doprava v Moldávii (a v Podněstří) funguje skvěle. Sice nejsou autobusy tolik luxusní jako u nás, ale jezdí pravidelně a často. Neexistuje ani podpůrný elektronický informační systém, ale řidiči i informátorky na nádražích vědí, kam vás poslat. A jsou velice ochotní. Za celou cestu jsme nikde nečekali déle než půl hodiny do odjezdu. Dokonce

i do zapadlejších vesnic jezdí každou hodinu spoj. Pro místní spoje se využívá malých minibusů, které se nazývají *maršrůtky*. Dále se mi na jejich systému líbí v podstatě jednotné jízdné, funguje tu jeden tarif pro celou Moldávii, a to podle vzdálenosti. Na kraje a oblasti se tu nijak nehraje, takže i z míst v pohraničí okresů to funguje velmi dobře. Odjedete vždy během

poloprázdná autobusová nádraží, místo toho, aby se pokryla více frekvence dopravy, lépe propracovala návaznost spojů na sebe, a to na i vlak a také aby se pasažér dostal i do menších a zapadlejších míst. V Moldávii se nemůže stát, jako u nás, následující případ. Cesta z Víru do Pardubic: Víř je v Jihomoravském kraji u hranice s krajem Pardubickým, do Pardubic je

to cca 80 km, do Brna také. Jediná šance, pokud se chcete dostat ještě ten den do Pardubic, když vám ujede jediný přímý autobus, jet přes Brno, tj. cca 180 km. To ještě jste rádi, že máte štěstí, že spoje nějak navazují...

Z Centrálu nám jede minibus za 20 minut přes Bendery do Tyraspolu. Dáváme batohy do *maršrůtky* a jdeme se občerstvit. Cesta trvá něco přes hodinu na neuznanou hranici. Je tu však monstrózní úřadovna. Místo celníků jsou tu vojáci v uniformě silně připomínající ruskou. Vlají tu vlajky se (podélné žlutě ohraničené pruhy: zelený – rudý – zelený s pěticípou hvězdou, srpem a kladivem v levém horním rohu). Místní jen ukáží občanský průkaz a projdou. My dostáváme razítko do pasu a „bumážku“. Na ní je napsáno přesné datum a čas

odjezdu. Zeptali se nás na dobu pobytu, když jsme řekli dva dny, dostáváme *bumážku* na přesných 48 hodin. Ještě byl trochu problém s místem pobytu. Nevěděli jsme, kde se ubytujeme a tak jsme řekli Tyraspol. Oni chtěli znát přesné místo, přesný hotel. To jsme nevěděli, ubytování většinou řešíme na místě. Chvilí to vypadlo, že nás vrátí a že si budeme muset přes aplikaci *booking* zajistit ubytování, ale pak přišel jiný celník-voják a řekl kolegovi: „Napiši chotel Rossia“.

V Podněstří jsou místní obyvatelé velmi ochotní. Jsme jediná cizinci v *maršrůtce*. Už v Bendery s námi

Tiraspol — znak a vlajka Podněstří

hodiny od náhodného časového příchodu na nádraží do určitého dopravního uzlu, zde nečekáte déle než půl hodiny na další spoj do jiného uzlu, atd. až do cíle. Řidiči nebo místní lidé, či dispečeri vám vždy ochotně poradí. Na nádražích najdete vždy čekárny, obchůdky a restaurace. Dostupnost i zapadlých míst funguje všude v těch zemích, kde se aplikuje *maršrůtkový* systém podobný moldavskému. A tak by manažeři naší autobusové dopravy měli jet do Moldávie na velké školení. U nás se utrácí zbytečné peníze za pseudoluxus v dopravě, leckdy zbytečné a drahé informační tabule zdobí

SPŠ strojnická a SOŠ prof. Švejcara, Plzeň
Klatovská 109
301 00 Plzeň

Telefon: 371 510 811 - vrátnice
Fax: 371 510 825 - sekretariát
E-mailové adresy: viz web - Kontakty

www.spstrplz.cz

navazují kontakt. Ukazují nám pevnost, vojenské základny, Dněstr... Prostě se nám snaží ochotně suplovat průvodce. Když jsme přijeli do Tiraspolu, řidič zaúkoloval jednu paní, která se nás ochotně ujala. Ukázala nám směnárnu, upozornila nás, že kartou platit nelze, neboť jsou odříznuti od evropských bank, a nabídla nám, že nás odvede do hotelu. Jmenuje se Dněstr, je vedle náměstí na břehu řeky, poměrně luxusní a na naše poměry není drahý. Pak nám ještě ukázala supermarket a rozloučila se námi.

Zvláštností Podněstří byly plastové mince, které v nedávné době „zničila“ obrovská inflace po vypuknutí války na Ukrajině. Hlavním důvodem hyperinflace je odříznutí země od toku peněz z dopravních tranzitů.

Po ubytování a obědě (pravý boršč a plátek masa s brynzou a kukuřičnou kaší) prohlížíme luxusní a čisté a upravené centrum. Je prostorné a tváří se moderně a megalomansky. Rozděluje ho široký *prospekt* (kde možná kdysi jezdila tramvaj, koleje tu však už nejsou). Na jedné straně široké ulice jsou parky. Na druhé straně je jakési prostranství. Nechybí tu stožár s vlajkami Ruska, Podněstří a oblastní vlajky místních okresů. Dále tu najdeme tank z druhé světové války a monument vojevůdce Suvorova. Prostranství vévodí vládní budova, postavená ve stylu komunistické architektury 50. let. Před ním ještě dnes stojí sloup se sochou V. I. Lenina.

V parku jsou fontány, jakýsi model města a jakési okrasné vstupní brány. Centrum ohraničuje z jedné strany městská zástavba a z druhé strany nábřeží řeky Dněstr. Hlavní ulice pokračuje na most do další části města. Jakmile turista opustí centrum, ocitne se v jiném světě, chudé a oprýskané domy, napůl vybydlené paneláky, na první pohled plesnivé. Zástavba vzhledově místy připomíná známý Chánov u mostu. Kontrastní město.

Po Dněstru jezdí „zpívající“ loď. Z reproduktoru řve na celé okolí hlučná moderní hudba v ruském stylu. Necháváme se zlákat a za chvíli sedíme na palubě. Ochutnáváme místní víno a plujeme východním směrem asi 2 kilometry po proudu řeky. Zde se loď otáčí a vrací se zpět. Řeka protéká řídkým lužním lesem, má poměrně hluboké koryto. Ne březích jsou tu a tam rybáři.

Po projíždce si prohlížíme centrum. Syn je nadšenec do dopravy. Zajímá ho organizace a vozový park hromadné dopravy. A tak jde jezdit městem. Zdejší MHD je spojená s MHD v sousedním Bendery. Je to poměrně hustá trolejbusová síť doplněná *maršrůtkovou* dopravou, která tu nahrazuje klasické autobusy.

Já se naopak takřka bezcílně proplétám ulicemi: Od našeho hotelu okolo přívozu k malému pravoslavnému kostelu sv. Nikolaje a vracím se předměstím (takový „pelmel“ vil a paneláků) na hlavní prospekt. Protože už je večer, rozsvítily se rudé pěticípé hvězdy umístěné na stožárech lamp večerního osvětlení.

Moderní Tiraspol byl založen roku 1792 ruským vojevůdcem a knížetem Alexandrem Suvorovem, po vytlačení Turků z Besarábie v šesté rusko-turecké válce. Název byl utvořen z řeckých slov Tyras (starověký název pro řeku Dněstr) a polis, město. V letech 1929–1940 bylo do Tiraspolu přeneseno hlavní město Moldavské ASSR, autonomního celku v rámci Ukrajinské SSR, sídlícího od svého vzniku roku 1924 v Baltě. V roce 1940 obsadil Besarábii Sovětský svaz, ale od srpna 1941 do dubna 1944 byla opět okupována fašistickým Rumunskem. Poté se město stalo natrvalo součástí Moldavské SSR až do roku 1990, kdy zde byla vyhlášena neuznaná nezávislost Podněstří.

Tvář města, které je tvořeno především bloky panelových sídlišť a reprezentativními budovami v sovětském stylu, se od dob SSSR téměř neměnila. Město leží na důležité silniční a železniční spojnici Oděsa–Kišinev. Kvůli problémům s celníky a nevstřícnosti podněsterských úřadů byla však v březnu 2007 osobní železniční doprava velmi omezena a po vypuknutí konfliktu na Ukrajině zcela zastavena a některé z autobusových spojů byly přesměrovány přes město Căușeni, aby se vyhnuly podněsterskému území.

Po Rusko-gruzínském konfliktu roku 2008 uzavřel Tiraspol, hlavní město neuznaného státu, partnerství s městy Suchumi a Cchinvali, sídly dalších mezinárodně neuznaných států podporovaných Ruskem.

© 2023 pro školní zpravodaj (pokračování příště)